

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ซึ่งรัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตราที่ 6 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคล และสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมแห่งการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในมาตรา 23 และมาตรา 24 ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาให้เน้นทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสม อีกทั้งต้องฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ซึ่งสามารถกระทำโดยผ่านกระบวนการให้ความรู้ที่แบบยืด เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทั้งในด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคมและด้านสติปัญญา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 : 5-7)

อิสลามเป็นวิถีชีวิต หรือระบอบการดำเนินชีวิตที่มุสลิมทุกคนจะต้องเรียนรู้และปฏิบัติ เพื่อการดำรง ชีวิตประจำวันในฐานะปัจเจกบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคม การเรียนรู้เกี่ยวกับศาสนาอิสลามหรืออิสลามศึกษาหรือศาสตร์ต่างๆ เพื่อการดำรงชีพอยู่ในโลกนี้อย่างสงบสุข ถือเป็นหน้าที่ของมุสลิมทุกคนที่จะต้องศึกษาและปฏิบัติตั้งแต่อยู่ในเปลจนถึงหลุมฝังศพดังนั้นการเรียนรู้ศาสตร์ต่างๆ ที่อัลลอฮ์ ﷻ กำหนดไว้ จึงถือเป็นภารกิจของปัจเจกบุคคลและเอนกบุคคล ที่จะหลีกเลี่ยงไม่ได้อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านกาย วาจาและใจของผู้ศรัทธาให้ดำรงอยู่ในฐานะ บ่าวผู้ที่ศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ﷻ อย่างมั่นคงปฏิบัติและมีคุณธรรมจริยธรรมที่ก่อให้เกิดความสุขแก่ตนเองและส่วนรวมตามที่ศาสนากำหนด

อัลกุรอาน โองการแรกที่ถูกประทานแก่ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ กล่าวถึงความรู้

ดังกล่าวว่า

أَقْرَأَ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ۝ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ۝ أَلَمْ يَكُنْ الْأَكْرَمُ
 ۝ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ۝ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ۝

ความว่า “จงอ่านด้วยพระนามแห่งพระเจ้าของเจ้าผู้ทรงบังเกิด ทรงบังเกิด
 มนุษย์จากก้อนเลือด จงอ่านเถิดและพระเจ้าของเจ้านั้นผู้ทรงใจบุญยิ่ง ผู้ทรง
 สอนการใช้ปากกา ผู้ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขาไม่รู้”

(อัล-อะลัก : 1-5)

จากโองการดังกล่าวพระเจ้าได้ย้คำสั่ง จงอ่าน ถึงสองครั้งในเวลาเดียวกัน ทั้งนี้จะ
 บอกถึงความสำคัญของการอ่านซึ่งเป็นปัจจัยหลักของการศึกษาและแสวงหาความรู้ มนุษย์ที่มีความ
 รู้เท่านั้นที่สามารถแยกแยะความดีชั่วและสามารถเข้าถึงความประสงค์ของพระเจ้าดังโองการ
 อัลกุรอานที่พระองค์ตรัสอีกว่า

وَتِلْكَ الْأَمْثَلُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ ۖ وَمَا يَعْقِلُهَا إِلَّا الْعَالِمُونَ ۝

ความว่า “และเหล่านี้คืออุปมาทั้งหลายที่เราได้เปรียบเทียบมันสำหรับปวง
 มนุษย์ แต่ไม่มีผู้ใดตระหนักมันได้นอกจากผู้มีความรู้เท่านั้น”

(อังกาบุด : 43)

ในอิสลามความรู้เป็นสิ่งประเสริฐยิ่ง อัลลอฮ์ ﷻ จะทรงยกกระดับคนมุอิมินที่มีวิชา
 ความรู้ให้อยู่เหนือคนที่ไม่มีความรู้ดังคำรัสที่ว่า

يَرْفَعُ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ ۗ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ
 خَبِيرٌ ۝

ความว่า “อัลลอฮ์ ﷻ จะทรงยกย่องเทิดเกียรติแก่บรรดาผู้ศรัทธาในหมู่พวก
 เจ้า และบรรดาผู้ได้รับความรู้หลายชั้นและอัลลอฮ์ ﷻ ทรงรอบรู้อย่างในสิ่งที่
 พวกเจ้ากระทำ”

(อัล-มุนาจาละฮ์ : 11)

อิสลามได้ตระหนักถึงความรู้และไม่คำนึงว่าความรู้นั้นจะเป็นความรู้ทางโลกหรือ
 ทางธรรม และไม่คำนึงว่าความรู้นั้นจะมาจากผู้ใดเพราะความรู้นั้นเป็นความรู้ที่บูรณาการ ดังที่

อัลกินดีมีทัศนะว่า ความรู้ในอิสลาม จะครอบคลุมความรู้ที่ งทางธรรมและทางโลก
(อิบราเฮ็ม ณรงค์รักษาเขต, 2551 : 51)

การศึกษาอิสลาม มีจุดประสงค์ หลักสูตร วิธีการและสื่อต่างๆ ยึดเอาบทบัญญัติศาสนา เป็นหลักการการศึกษาอิสลาม ไม่ได้มีจุดประสงค์เพียงแค่นี้ให้มีชีวิตอยู่บนโลกนี้อย่างมีความสุขเท่านั้น แต่เน้นการมีชีวิตหลังความตายด้วย การศึกษาอิสลาม ให้ความสำคัญทั้งที่เป็นวัตถุทางกายและที่เป็นจิตวิญญาณ ดูแลและเสริมสร้างในสิ่งเหล่านี้ให้ครอบคลุมและสมบูรณ์ ในทัศนะอิสลามนั้น เป้าหมายสูงสุดของความรู้คือตระหนักถึงเกียรติและศักดิ์ศรีความสูงส่งของมนุษย์บนหน้าแผ่นดินนี้ ความโปรดปรานที่ไม่สิ้นสุดในโลกหน้า ความสำเร็จที่เป็นคู่แฝดสามารถจะมีได้โดยผ่านความรู้ที่ถูกต้อง จัดการเรียนรู้การศึกษาที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต อิสลามได้ทำความรู้จักการศึกษาในความหมายที่ครอบคลุมทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตวิญญาณและอศลาบ ดังนั้นการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณธรรมและจริยธรรมนั้นก็ต้องอาศัยศาสตร์ของศาสนาเข้ามาช่วยส่งเสริมในการอบรมให้การศึกษาควบคู่ไปกับศาสตร์ทางสังคมทั่วไป และ อิสลามถือเป็นศาสนาที่สามารถเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการให้การศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม (นิตยา มัสเยาะ, 2545 : 1)

เป้าหมายของการศึกษาอิสลามตามที่ได้เสนอไว้ในการประชุมเกี่ยวกับการศึกษาอิสลามครั้งแรกที่เมืองเจดดาห์ ประเทศซาอุดีอาระเบียในปี ค.ศ. 1977 (First World Conference on Muslim Education, 1983 : 16 อ้างถึงใน อิบราเฮ็ม ณรงค์รักษาเขต, 2551 : 151) ได้เสนอว่าเพื่อการเจริญเติบโตทาง บุคลิกภาพของมนุษย์ที่มีความสมดุล โดยการฝึกฝนทางจิต วิญญาณ สติปัญญา เหตุผล ความรู้สึกและประสาทสัมผัส การศึกษาของประเทศมุสลิมควรมุ่งเน้นให้มนุษย์เจริญเติบโตในทุก ๆ ด้าน เช่นด้านจิตวิญญาณ สติปัญญา การจินตนาการ สรีระวิทยา ศาสตร์ ภาษา ศาสตร์ ทั้งบุคคลและส่วนรวมพร้อมทั้งโน้มหน้าและซัจจงเข้าสู่พระผู้เป็นเจ้า เป้าหมายสูงสุดของการศึกษาคือการมอบหมายต่ออัลลอฮ์ ﷻ ทั้งในระดับบุคคล สังคมและมนุษยชาติ จากความหมายดังกล่าว การให้การศึกษาที่แท้จริงจะต้องทำให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการที่สมดุลในทุกด้าน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือเพื่อผลิตมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สังคมจิตใจ วิญญาณและสติปัญญา

จากข้อค้นพบในการศึกษาวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่ผ่านมา ประกอบกับข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคนในสังคมไทย และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนสู่ศตวรรษที่ 21 จึงเกิดการทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีความเหมาะสมชัดเจน ทั้งเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ชัดเจน

เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำหลักสูตร การเรียนการสอนในแต่ละระดับ นอกจากนั้นได้กำหนดโครงสร้างเวลาเรียนขั้นต่ำของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปีไว้ในหลักสูตรแกนกลาง และเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมเวลาเรียนได้ตามความพร้อมและจุดเน้น อีกทั้งได้ปรับกระบวนการวัดและประเมินผลผู้เรียน เกณฑ์การจบการศึกษาแต่ละระดับ และเอกสารแสดงหลักฐานทางการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ และมีความชัดเจนต่อการนำไปปฏิบัติ และจัดทำขึ้นเพื่อนำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กทุกคนในระดับมัธยมศึกษาศึกษาให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544 : 33)

ในส่วนของวิชาอิสลามศึกษา ซึ่งเป็นสาระหนึ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ได้เริ่มมีการเรียนการสอน ในโรงเรียนต่างๆของรัฐในปี พ.ศ. 2521 รัฐบาลโดยสภาความมั่นคงแห่งชาติ ได้มีนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ เกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ กำหนดนโยบายด้านสังคมวิทยาให้ชาวไทยมุสลิมมีความเข้าใจในการเป็นคนไทย พูดและใช้ภาษาไทย ส่งเสริมให้คนไทยมุสลิมเข้าศึกษาในโรงเรียนสามัญสายอาชีพ ขจัดมูลเหตุที่ทำให้คนไทยมุสลิมไม่นิยมพูดภาษาไทย ปรับปรุงการปฏิบัติการจิตวิทยาในลักษณะที่เข้าถึงประชาชน จากมติคณะรัฐมนตรีที่เห็นชอบในนโยบายดังกล่าว ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้มีข้อเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติซึ่งเป็นผลให้มีการพัฒนาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาและพัฒนาประชาชนให้เห็นความสำคัญของการศึกษา ให้เยาวชนมุสลิมเรียนภาษาไทยมาตั้งแต่เด็กเล็ก ให้มีหลักสูตรและแบบเรียนภาษาไทยให้เหมาะสมกับสถานที่และความเป็นอยู่ของท้องถิ่น ให้มีการสอนศาสนาอิสลามแก่บุตรหลานของชาวไทยมุสลิมในโรงเรียนประชาบาล มัธยม อาชีวศึกษา วิทยาลัยครูและระดับมหาวิทยาลัย (ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้, 2543 : 13 อ้างถึงในกระทรวงศึกษาธิการ, 2543 : 16-17) และมีการปรับปรุงหลักสูตรเป็นฉบับต่างๆเรื่อยมาตามที่นักพัฒนาหลักสูตรและผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาจะต้องดำเนินการอยู่เสมอ มิใช่ว่าเมื่อได้กำหนดหลักสูตรขึ้นมาแล้วก็สามารถให้หลักสูตรนั้นตลอดไปโดยไม่มีการพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรเลย ทั้งนี้เพราะหลักสูตรจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ดังนั้นตั้งแต่ปีการศึกษา 2536 กระทรวงศึกษาธิการมีคำสั่งให้ใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) หลักสูตรอิสลามศึกษาจึงได้รับการปรับปรุงหลักสูตรเป็น อิสลามศึกษาในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2523) (กรมวิชาการ, 2533 : คำนำ) และในปีการศึกษา 2536 เช่นเดียวกันกระทรวงศึกษาธิการมีคำสั่งให้ใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ในมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 หลักสูตรอิสลามศึกษาจึงได้ปรับปรุงหลักสูตรเป็นอิสลามศึกษาในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) (กรมวิชาการ,

2533 : คำนำ) พ.ศ.2538 เขตการศึกษา 2 ประกาศใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับปรับปรุง พุทธศักราช 2537 และ พ.ศ. 2541 กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายปฏิรูปการศึกษา เน้นจัดการเรียน การสอนยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีการประเมินผลตามสภาพจริง จึงได้จัดทำแนวการจัดการเรียน การสอนอิสลามศึกษาที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีการประเมินผลตามสภาพจริงและ พ .ศ. 2544 กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้หลักสูตรขั้นพื้นฐาน (อิสลามศึกษา) พุทธศักราช 2544 กำหนดให้ อิสลามศึกษาอยู่ใน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยจัดอยู่ในสาระที่ 1 ศาสนา ศิลปกรรมและจริยธรรม มีสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น (กรมวิชาการ, 2546 : คำนำ) และปี 2551 กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้ หลักสูตรอิสลามศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดอยู่ใน สาระที่ 1 : ศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม มี ความคิดรวบยอดที่เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนของอิสลามที่มุ่งเน้นมาตรฐานผู้เรียนที่นับถือศาสนา อิสลามให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรู้และเข้าใจหลักการศรัทธา หลักปฏิบัติและหลัก คุณธรรม จริยธรรมเพื่อยึดถือเป็นระบบแห่งชีวิต โดยผู้เรียนจะต้องมีความรู้ประสบการณ์และ ทักษะเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมที่ว่าด้วยหลักปฏิบัติความดีตามวิถีชีวิตแห่งอิสลามอย่างต่อเนื่อง ตลอดช่วงชั้นการศึกษาขั้นพื้นฐานและเกิดความเจริญงอกงามทั้งในด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ ตลอดจนเกิดเจตคติและการจัดการได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 1-3)

เป็นระยะเวลานานกว่า 100 ปีแล้วที่มีการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของ รัฐในจังหวัดสตูล และมีการเปิดสอนหลักสูตร ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาในโรงเรียน มัธยมศึกษา เป็นระยะเวลา 34 ปีแล้ว และเช่นกันในส่วนของโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดสตูล มีศูนย์อิสลามศึกษาของ โรงเรียน ตามโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝัน ซึ่งมีศูนย์ประสานงานอยู่ที่โรงเรียนควนโดน วิทยา โดยมีโรงเรียนเข้าร่วม 6 โรงเรียน คือ โรงเรียนพิมานพิทยาสรรค์ โรงเรียนควนโดนวิทยา โรงเรียนกำแพงวิทยา โรงเรียนท่าแพผดุงวิทย์ โรงเรียนทุ่งหว้าวารวิทย์ และโรงเรียนควนกาหลง วิทยาลัยการศึกษานานาชาติ”ได้ร่วมกันจัดทำหลักสูตรอิสลามศึกษาของโรงเรียนตามโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝัน เพื่อใช้ในการเรียนการสอนวิชาอิสลามศึกษาหลักสูตรขั้นพื้นฐาน (อิสลามศึกษา) พุทธศักราช 2544 และ 2551 (คู่มือหลักสูตรอิสลามศึกษาโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝัน จังหวัดสตูล, 2548 : คำนำ) ดำเนินการใช้หลักสูตรมาเป็นระยะเวลา 7 ปี และพบว่าในการจัดการ เรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษานั้นมีคาบเรียนน้อย บางโรงเรียนมีคาบสอนแค่ 1 คาบต่อสัปดาห์ที่โครงสร้างหลักสูตรกำหนดให้เรียน 2 คาบต่อสัปดาห์ ทำให้ทำการสอนและ วัดประเมินผลนักเรียนไม่ทัน และไม่บรรลุเนื้อหาสาระตามหลักสูตร มีผลสัมฤทธิ์ที่ยังไม่เกิดขึ้น ตามที่ควรจะเป็น ครูสอนอิสลาม ศึกษาเตรียมการสอนน้อย ไม่มีเวลาเตรียมการสอน และไม่มี เอกสารและหนังสือที่จะใช้ประกอบการสอน ครูยังสอนแบบบรรยาย ไม่เน้นคุณภาพ มีการใช้สื่อ

น้อย ผลผลิตสื่อไม่เป็น หาซื้อสื่อไม่ได้ และมีงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์และสื่อมีไม่เพียงพอ ขาดความหลากหลาย งบประมาณมีไม่เพียงพอในการที่จะผลิตสื่อให้มีความหลากหลายและทันสมัย ครูสอนอิสลามศึกษายังขาดความรู้ในเรื่องการวัดผลและประเมินผล ในส่วนของการนิเทศ ติดตามและประเมินผล ยังอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง เพราะไม่มีศึกษานิเทศก์อิสลามศึกษาโดยเฉพาะที่มาให้คำปรึกษา แนะนำหลักสูตรการเรียนการสอน ความไม่ชัดเจนของหลักสูตรหลายประการทั้งในส่วนของเอกสารหลักสูตร กระบวนการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ และผลผลิตที่เกิดจากการใช้หลักสูตรได้แก่ปัญหาความสับสนของผู้ปฏิบัติในระดับสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวัดและประเมินผลไม่สะท้อน นวัตกรรม ส่งผลต่อปัญหาคุณภาพของผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์อันยังไม่เป็นที่น่าพอใจ

จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการ สภาพ ปัญหาโดยภาพรวมของการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้และจังหวัดสตูล ไม่ปรากฏเลยว่ามีผู้ทำวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาของการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาในส่วนของโรงเรียนมัธยมศึกษา จะมีบ้างก็เป็นงานวิจัยในส่วนของโรงเรียนประถมศึกษาและเป็นงานวิจัยที่ทำขึ้นก่อนปี พ .ศ. 2550 ผู้วิจัยเห็นว่าตอนนี้ นับเป็นเวลาที่เหมาะสมยิ่งในการประเมินหลักสูตรดังกล่าวอย่างเป็นระบบ เพื่อสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและสังคม เพราะหลักสูตรเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะเป็นตัวกำหนดทิศทางในการจัดการเรียนการสอนและเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะของผลผลิตทางการศึกษา ซึ่งหลักสูตรจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพและผลผลิตทางการศึกษาและการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้สมบูรณ์ได้ทั้งร่างกาย จิตใจและสติปัญญา เพื่อนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเพื่อจะได้ทราบถึงข้อดี ปัญหา รวมทั้งความคาดหวังและความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลจากการประเมินครั้งนี้เป็นแนวทางและปรับปรุงหลักสูตรที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบันและสามารถดำรงชีพในพหุสังคมและสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและสังคมต่อไปได้ในอนาคตอีกทั้งให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และเป็นการค้นหาคำความจริงของสภาพ ปัญหา คุณภาพการเรียนการสอนในปัจจุบันเพื่อศึกษาองค์รวมของการจัดการศึกษา เพื่อเป็นองค์ความรู้ใหม่ในการบริหารและพัฒนา และจะได้มีการศึกษาวิจัยถึงปัญหาหลักสูตรและการเรียนการสอนอิสลามศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาว่ามีปัญหาเป็นเช่นไร รวมถึงการศึกษาข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่างๆด้วย และสรุปเป็นบทเรียน ให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาได้เข้าใจการเรียนการสอนอิสลามศึกษาและนำไปพัฒนาหลักสูตรอิสลามศึกษาต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2551 ตามโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝันจังหวัดสตูลใน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสตูล
2. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหา และข้อเสนอแนะในการใช้ หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2551 ตามโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝันจังหวัดสตูลใน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสตูล

1.3 คำถามการวิจัย

1. สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2551 ตามโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝันจังหวัดสตูลใน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสตูลเป็นอย่างไร
2. แนวทางการแก้ไขปัญหา และข้อเสนอแนะในการใช้ หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2551 ตามโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝันจังหวัดสตูลใน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสตูลมีอะไรบ้างและนำไปใช้อย่างไร

1.4 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบถึงสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2551 ตามโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝันจังหวัดสตูลในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสตูล
2. เพื่อทราบถึงแนวทางการแก้ไขปัญหา และข้อเสนอแนะในการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2551 โครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝันจังหวัดสตูลใน โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสตูล

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยมุ่งศึกษา ปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2551 ตามโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝัน จังหวัดสตูล ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสตูล จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมี ข้อสรุปประเด็นที่สมควรศึกษาตามการ ประเมินหลักสูตรด้วยตนเองตามแนวของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2535 : 35) ดังนี้คือ

1. การเตรียมความพร้อม
2. การบริหารจัดการหลักสูตร
3. การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร
4. การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร

1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยคือ การวิเคราะห์ปัญหาการใช้ หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2551 ตามโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝันจังหวัดสตูลใน โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสตูล ในด้านการเตรียมความพร้อม การบริหารจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร และการนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตรตามก ารประเมิน หลักสูตรด้วยตนเองตามแนว ของกรมวิชาการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2535 : 35) จากการศึกษา สัมภาษณ์ ครูผู้สอนอิสลามศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาใน โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดสตูล

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจความหมายของคำและข้อความเฉพาะที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงให้คำนิยามของคำและข้อความ เพื่อให้สื่อความหมายตรงกันดังนี้

1.7.1 สภาพและปัญหาการใช้หลักสูตร คือ สภาพทั่วไปหรือสิ่งที่ครูปฏิบัติอยู่ใน ปัจจุบัน เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและข้อขัดแย้ง หรืออุปสรรคหรือความ ยากลำบากหรือความยุ่งยากที่เกิดขึ้นแล้วทำให้การนำหลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2551 ตาม โครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝันจังหวัดสตูล ไปใช้ในการสอนของครูไม่บรรลุผลตามหลักการ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

1.7.2 การเตรียมความพร้อม คือ การจัดทำหลักสูตร วัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน เอกสารหลักสูตร หนังสือ ประกอบการค้นคว้าส่งเสริมการเรียนการสอน ห้องเรียน จำนวนครู และงบประมาณ ในการใช้หลักสูตร

1.7.3 การใช้หลักสูตร คือ ลักษณะที่ใช้ปฏิบัติในการนำหลักสูตรไปใช้โดยผ่านกระบวนการต่างๆ คือ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร และการส่งเสริมการใช้หลักสูตร

1.7.4 การบริหารหลักสูตร คือ การควบคุมดูแลเกี่ยวกับหลักสูตรของผู้บริหารสถานศึกษาที่ให้หลักสูตรในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ด้านการเตรียมบุคลากร การจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาและเอกสารหลักสูตร

1.7.5 การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร คือ วิธีการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสภาพการณ์ของการจัดประสบการณ์ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรและจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ การจัดการเรียนการสอนของผู้สอนให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง การวัดผลและประเมินผลให้สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน

1.7.6 การนิเทศและติดตามผลการใช้หลักสูตร คือ การดำเนินการเกี่ยวกับการให้คำแนะนำ อำนวยความสะดวกและช่วยเหลือครูผู้ใช้หลักสูตร เพื่อให้ครูดำเนินการใช้หลักสูตรอย่างถูกต้องและให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.7.7 หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2551 คือ หลักสูตรอิสลามศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น ที่มีนักเรียนนับถือศาสนาอิสลามเป็นส่วนใหญ่ ได้เรียนรู้วิชาศาสนาควบคู่กับวิชาสามัญตามหลักสูตรสามัญศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยปลูกฝังให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักการศึกษาอิสลามที่กำหนดอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งให้ผู้เรียนได้ศึกษานั่นเนื้อหาสาระที่กว้างขวาง และลึกซึ้งยิ่งขึ้นใน 6 รายวิชา ได้แก่ วิชาอัลกุรอาน วิชาหลักศรัทธา วิชาศาสนบัญญัติ วิชาศาสนประวัติ วิชาจริยธรรม และวิชาภาษาอาหรับหรือมลายู

1.7.8 โรงเรียนมัธยมศึกษาในฝันจังหวัดสตูล คือ โรงเรียน ตามโครงการ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝัน ซึ่งเป็นโรงเรียนของรัฐ สังกัดมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ 16 จังหวัดสตูล ที่ได้เปิดทำการสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โดยมี 5 โรงเรียน คือ โรงเรียนพิมานพิทยาสรรค์ โรงเรียนควนโดนวิทยา โรงเรียนกำแพงวิทยา โรงเรียน ท่าแพผดุงวิทย์ และโรงเรียนทุ่งหว้าวรวิทย์

1.7.9 ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่ง ซึ่งได้แก่ ผู้อำนวยการหรือผู้ที่รักษาการแทนในตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน ให้ทำหน้าที่บริหารโรงเรียน มัธยมศึกษา โรงเรียนในฝันจังหวัดสตูล ที่ได้เปิดทำการสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6

1.7.10 ครูผู้สอน หมายถึง บุคลากรที่ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนในฝัน จังหวัดสตูลที่ได้เปิดทำการสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6

1.8 ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดข้อตกลงเบื้องต้นไว้ ดังนี้

1.8.1 การอ้างอิงอัลกุรอานผู้วิจัยจะใช้มาตรฐานการอ้างอิงโดยระบุชื่อสุเราะฮ์และลำดับอายะฮ์ เช่น อัล-อะลัก : 17 หมายถึง สุเราะฮ์ อัล-อะลัก อายะฮ์ที่ 17

1.8.2 การอ้างอิงอัลหะดีษผู้วิจัยจะอ้างถึงผู้บันทึกหะดีษและหมายเลขหะดีษ เช่น (หะดีษบันทึกโดย al-Bukhāriy หะดีษ หมายเลข 2200) โดยใช้การเขียนแบบเชิงอรรถ

1.8.3 การแปลความหมายอายะฮ์อัลกุรอานเป็นภาษาไทย ผู้วิจัยจะยึดคัมภีร์อัลกุรอานพร้อมความหมายของสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับ ประเทศไทย ซึ่งจัดพิมพ์และเผยแพร่โดยศูนย์กษัตริย์พะฮัด เพื่อการพิมพ์อัลกุรอานแห่งนครมะดีนะฮ์ มูเนาวเราะฮ์ ฮ.ศ.1419

1.8.4 การแปลคำ ราหนังสือและเอกสารต่างๆที่เป็นภาษาต่างประเทศมาเป็นภาษาไทย ผู้วิจัยจะแปลความหมายโดยภาพรวม และจะคงรักษาความหมายของข้อความเดิมอย่างสมบูรณ์ที่สุด

1.8.5 การปริวรรตอักษรอาหรับ - ไทย และ อาหรับ - อังกฤษ ผู้วิจัยจะใช้อักษรที่เทียบโดยวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และตารางปริวรรตอักษรของห้องสมุดรัฐสภาอเมริกา

1.8.6 การอ้างอิงผู้วิจัยจะใช้การอ้างอิงแบบนาม - ปี (Author - Date) โดยระบุชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ และเลขหน้าที่ใช้อ้างอิงในวงเล็บ (...)

1.8.7 การพิมพ์ตัวเลขในคำอธิบายรายวิชาอิสลามศึกษาจะใช้ตัวเลขไทย

1.9 สัญลักษณ์

1.9.1 สัญลักษณ์ ﷻ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “ซ็อลลัลลอฮุ อะลัย ฮิวะ สัลลัม” ซึ่งมีความหมายว่า “ขออัลลอฮ์ทรงประทานความโปรดปรานและความสันติแก่ท่าน ” เป็นคำสุภาพที่มุสลิมใช้กล่าวยกย่องท่านศาสดามุฮัมมัด หลังจากที่ได้เอ่ยนามท่าน

1.9.2 สัญลักษณ์ ๕๕ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “สุบหานะฮู วะตะอาลา” ซึ่งมีความหมายว่า “พระองค์ทรงมหาบริสุทธิ์และสูงส่งยิ่ง ” เป็นคำสุภาพที่มุสลิมใช้กล่าวขย่องสรรเสริญ หลังจากที่ได้เอนามพระองค์

1.9.3 (...) วงเล็บเดียวจะใช้สำหรับการเขียนอ้างอิง การอ้างอิงอัครอน และการอธิบายศัพท์ที่สำคัญ

1.9.4 “...” อัญประกาศจะใช้สำหรับการแปลอัครอน อัลหะดีษ ชื่อหนังสือและคำพูดของคนสำคัญและคนให้สัมภาษณ์

Prince of Songkla University
Pattani Campus